

LỜI TÒA SOẠN

Xiêm La quốc lộ trình tập lục là tập tài liệu Hán Nôm khảo tả các tuyến đường từ Việt Nam (trực tiếp là từ miền Nam) đến Xiêm La (Thái Lan), một số nước khác ở Đông Nam Á và các hải đảo trên vịnh Thái Lan. Đây vốn là tập tài liệu thuyết minh cho bức địa đồ nước Xiêm, do Tống Phước Ngoạn và Dương Văn Châu biên vẽ và soạn tập, trong dịp hai ông cầm đầu sứ đoàn ngoại giao sang Xiêm vào năm 1809, sau đó trở về và dâng lên vua Gia Long vào năm 1810. Tuy nhiên, không rõ vì một lý do nào đó mà các tài liệu này hoàn toàn bị lãng quên cho đến gần 150 năm sau, vào năm 1959, một học giả người Hoa là Giáo sư Trần Kinh Hòa mới phát hiện được tập *Xiêm La quốc lộ trình tập lục* khi ông tham gia sắp xếp lại châu bản triều Nguyễn, theo chương trình tài trợ của UNESCO cho Viện Đại học Huế. Nhận thấy đây là một tài liệu quý hiếm, có giá trị tham khảo nhiều mặt, Giáo sư Trần Kinh Hòa cùng với một số nhà nghiên cứu khác đã tiến hành công tác khảo cứu, chú giải và đến năm 1966, *Xiêm La quốc lộ trình tập lục* đã được in nguyên văn tại Hồng Kông. Mặc dù vậy, cũng phải mất thêm gần 50 năm nữa, độc giả trong nước mới bắt đầu biết đến *Xiêm La quốc lộ trình tập lục* qua bài giới thiệu và trích dịch một phần của tác giả Phạm Hoàng Quân trên tạp chí *Nghiên cứu và Phát triển* vào cuối năm 2011.

Về nội dung, *Xiêm La quốc lộ trình tập lục* khảo tả các tuyến hành trình đường bộ và đường thủy từ miền Tây Nam Bộ qua Campuchia đến Xiêm La, đặc biệt là các tuyến đường nội địa của Xiêm La cho đến biên giới Myanmar, vòng xuống tận bờ tây của bán đảo Mã Lai, cùng các hải đảo trên vịnh Thái Lan. Hầu hết các lộ trình đều được khảo tả theo một tiêu chí thống nhất: xác định phương hướng, khoảng cách, thời gian đi, mô tả chi tiết các đối tượng địa lý (núi non, sông ngòi, cửa biển, vũng, vịnh, đảo...), cảnh quan trên đường, các loại tài nguyên, vật sản... Các địa danh quan trọng được ghi chép về tình hình đồn trú quân đội của các nước sở tại, tình hình dân cư và sinh hoạt kinh tế, văn hóa... Chỉ điểm qua sơ khởi ngần ấy nội dung cũng thấy được giá trị tham khảo của *Xiêm La quốc lộ trình tập lục* đối với các ngành địa lý, giao thông, lịch sử, dân tộc học, ngôn ngữ, quân sự..., không chỉ riêng cho Việt Nam mà còn nhiều nước khác ở khu vực Đông Nam Á.

Phải mất hơn 200 năm sau khi hoàn thành, tập tài liệu quý giá này mới ra mắt bạn đọc qua bản dịch và chú giải của nhà nghiên cứu Phạm Hoàng Quân. Đáng tiếc là bức địa đồ kèm theo hiện vẫn chưa tìm thấy. Được biết, tác giả Phạm Hoàng Quân đang chuẩn bị tái hiện lại bức địa đồ dựa trên nội dung của *Xiêm La quốc lộ trình tập lục* kết hợp đối chiếu với các bản đồ hiện đại, để tăng thêm giá trị tham khảo của công trình.

Tất nhiên, với một tư liệu được viết bằng cả chữ Hán lẫn chữ Nôm, đối tượng khảo tả đa dạng, địa bàn lại trải rộng, liên quan đến nhiều quốc gia với hàng trăm địa danh cần phải xác định và chú giải, bản dịch lần đầu này sẽ không tránh khỏi thiếu sót, chúng tôi rất mong nhận được sự góp ý của bạn đọc gần xa để những lần tái bản sau sẽ tốt hơn.

Tạp chí Nghiên cứu và Phát triển